

Josef Ládek / Robert Pavelka

V ČESKOSLOVENSKU
1945-1989

2.DÍL

PRVNÍ PIONÝRSKÁ PERIODIKA

xyz

Encyklopedie komiksu v Československu 1945 – 1989, 2. díl

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

xyz

Josef Ládek / Robert Pavelka
Encyklopedie komiksu v Československu 1945 - 1989, 2. díl – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ENCYKLOPEDIE KOMIKSU

V ČESKOSLOVENSKU
1945-1989

2.DÍL

Josef Ládek / Robert Pavelka

xyz

© Josef Ládek, 2026
© Robert Pavelka, 2026
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, s. r. o., 2026

Illustration prompt © Jiří May, AI Gemini, 2026
Illustration © Jiří Petráček, 2012
Photography © Miroslav Martinovský, 2012
Komiks Vyplněný sen – Illustration © Miroslav „Berg“ Schönborg, 2012

ISBN tištěné verze 978-80-267-7143-2
ISBN e-knihy 978-80-267-7142-5 1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

Místo klasického úvodu něco vysvětlení

Je nám opravdovou ctí, že můžeme společně s vámi otevřít druhý díl Encyklopedie komiksu v Československu, zaměřený na dobu, kdy podle některých odborníků či „odborníků“ komiksy v podstatě neexistovaly. Už jenom fakt, že první díl byl věnován jednomu periodiku, nynější dvěma na sebe navazujícím titulům a ve frontě čeká mnoho dalších časopisů, naznačuje, že toto tvrzení není tak docela přesné.

Na rozdíl od předchozího mapování časopisu ABC, tehdy ještě s přídomkem *mladých techniků a přírodovědců*, se tentokrát pustíme na odlišné pole. Ne snad proto, že jde o noviny; v těch krátké komiksové příběhy byly také hojně uváděné – spíš jde o neobvyklé, pro zaryté odpůrce dřívějších dob „patolízalské a vtíravé opičení“ s razítkem sovětského vlivu. Problém bývá v tom, že v době příprav publikace ještě existovalo dost pamětníků a čtenářů oněch Pionýrských novin – a většina z nich přiznávala možná naivní, ale přesto jistou pýchu, že i děti měly své noviny. Pro mnohé – a zvláště v dnešní době – to bude vypadat nesmyslně a nepředstavitelně, ale zkuste si vybavit domácnost, v níž otec po zasloužené „šichtě“ zasedne s plachtou novin ke stolu či ulehne na gauč – a vedle něj se svým titulem totéž udělá jeho osmiletý syn či dcera. Kdysi nebylo nic divného na skutečnosti, že si i dítě šlo ráno či odpoledne koupit „své“ noviny.

I proto – jak uvádíme v popisu tohoto periodika – se zvedla určitá vlna odporu proti chystané změně. Lze říci, že zamýšlený přechod na časopis měl své zdůvodnění a poskytoval větší možnosti, ale takové závěry lze dělat až po nějaké době. Pionýrské noviny a jejich přerod do Sedmičky (pionýrů) je sám o sobě velmi zajímavým jevem – v mládežnickém tisku bez nadsázky ojedinělým. Tituly různých časopisů a magazinů se také měnily, zanikaly či byly obnovovány, uchylovaly se k jiným názvům a posléze se zase vracely k původním, ale tento krok si určitě mnoho tehdejších dětí dlouho pamatovalo. „Bral jsem to tehdy tak trochu jako zradu, navíc se vše odehrálo v dost komplikované době. Sedmičku jsem poté nějaký rok kupoval a nemohu říci, že by byla špatná. Jiná, to ano, zajímavá také, ale onen hrdý pocit, že mám své vlastní noviny, a zklamání, že jsme o ně přišli, prostě nějakou dobu přetrvával,“ sdělil nám jeden z pamětníků, který dokonce některé výtisky po dlouhých čtyřicet let dokázal uchovat. Což je do jisté míry rarita, protože – co se obvykle dělá s novinami?

Dočkali jsme se i reakce na první díl – nejen té oficiální, kdy Klub autorů literatury faktu (KALF) jeho původní podobu ocenil čestným uznáním. Lidé přijali zvolený formát a v mnoha ohlasech byli rádi, že se třeba až po letech dozvěděli víc o některém komiksu, který jako děti rozečetli, ale třeba jen nesehnali všechna pokračování. Nejvíce asi byly kvitovány ony exkurze do pozadí jednotlivých příběhů, což byl výsledek mnohahodinových debat nejen s paní Kholovou či pány Tomanem nebo Šorelem; odkryl totiž i další rozměr přípravy komiksů, s nimiž se čtenáři v ABC (a v nyní představovaných periodikách v podstatě rovněž) setkávali hned od začátku jeho existence.

Nemá ale smysl dělat ze sebe jen kladné hrdiny – nejčastější kritika z pohledu čtenářů se týkala dvou bodů: údajné nezdravé glorifikace období socialismu a pak – v duchu právě socialistických praktik – nulového vyrovnání se s dobou uplynulou. V tomto směru nelze říci nic jiného, než že v prvním případě kritici nepochopili náš vedlejší záměr, přičemž tím hlavním bylo přinést přehled komiksů v daném periodiku a rozšířit obecné poznatky o každém z nich. Zároveň jsme ale měli v úmyslu připomenout jména všech tvůrců, kteří navzdory některým hodnocením

Místo klasického úvodu něco vysvětlení

o „poskleslém literárním žánru“ vytvářeli ony „méněhodnotné“ náměty a kresby, kterým se pro jistotu (a dost možná v rámci českého přísloví o sytém vlkovi a zachovalé koze) říkalo *kreslené příběhy*. Byl to vlastně paradox, a pokud můžeme na chvíli odbočit, rádi bychom připomněli jeden obdobný. V 70. a 80. letech se objevil v jednom specializovaném motoristickém časopise dotaz, proč se i u nás nejedí F1 a nemáme vlastní vůz. Odpověď zněla v tom smyslu, že není důvod zapojovat se do něčeho, kde je sport jen pláštikem pochybných zájmů olejářských a tabákových firem, a že schopnosti našich odborníků rádi využijeme jinak. Na druhou stranu se o F1 psalo podrobně hned v několika periodikách, dokonce i společenských (například Květy), a minimálně dvě třetiny sezóny byly fanouškům nabízeny buď formou přímých přenosů nebo pozdně večerních záznamů. Tedy další přísloví, o odříkaném chlebu a největším krajíc. S komiksy to bylo stejné – právě ve stejném období by bez nich žádný časopis nemohl existovat a v některých titulech tvořily „imperialisty importované“ obrázky i třetinu obsahu.

Druhou výtkou bylo ono nedostatečně vypořádání se s minulostí. Konkrétně činnost pionýrské organizace, s tím související kroje a pionýrské šátky a další důvody. K tomu lze říci jen jedno – tak tehdejší doba vypadala. A když se na ony příběhy podíváte, nejsou si podobné jako vejce vejci a nejsou jen o schůzích a recitování revolučních básniček. Spíš bychom měli být rádi, že můžeme posoudit dobu, o níž třeba takoví Strážci (a v tomto díle se s podobným tématem setkáme také) poměrně přesně vypovídají. Stejně tak nemá smysl zatajovat či honem nějak napravovat, že tehdy se šátky opravdu nosily – pokud někde ne, byla to volba konkrétní školy či oddílu, ostatně nikdo nikdy netvrdil, že šlo o povinnost (s výjimkou jasně koncipovaných akcí). Že se tedy objevily a objeví v komiksech a nebyly vymazány, má jediný důvod – nejde nám o tvzení, že něco jasné doložitelného vlastně nebylo. Dovolíme si opět jeden příklad – jeden z autorů byl v první polovině 70. let na pionýrském táboře, kde dětem promítli pohádku Šíleně smutná princezna. Evidentně šlo o původní kopii, protože v ní nechyběla písnička *Kujme pikle* dvou proradných rádců (Darek Vostřel, Josef Kemr). Pro televizní reprízy byla z filmu vystřižena, což mnoho lidí odsuzovalo. Nebylo by tedy odstranění pionýrů nebo retuš pionýrských šátků (což se v některých případech dělo – přitom naprosto zbytečně) podobným krokem špatným směrem? Na dobových snímcích F1 se z „etických“ důvodů rozostřují tabákové reklamy, plastické modely letounů z druhé světové války nesmějí mít na výškovkách obtisky svastiky – přitom je z dokumentů naprosto evidentní, že to byla doložitelná skutečnost.

Proto i v druhém díle chceme nazývat věci pravými jmény – zachycuje a mapuje komiksy vydávané v konkrétním období a touto dobou také určitě ovlivněné. Pravidla většinou určují ti, kdo stojí u kormidla, ale to neznamená, že mohou přepsat a překreslit všechno. Přesto, nebo právě proto, chceme doufat, že tento přístup nám umožní zachovat si naše příznivce a možná nám přinese i některé další.

Za to vám chceme poděkovat
Robert Pavelka a Josef Ládek

Obsah

Pionýrské noviny	9
Historie	10
Encyklopedická část	14
Komiksové dodatky	50
Sedmička pionýrů	55
Historie	56
Encyklopedická část	60
Komiksové dodatky	210
Co také patřilo ke komiksu – obrazová příloha	220
Komiks – Vyplněný sen	240
Další vydání a reedice	246
Rejstřík	248

Pionýrské noviny

**OD SLÁVKA
A ELIŠKY SE
STRAKOŠEM
K NIKKIMU,
DIVOKÉMU
PSU SEVERU**

**Vytvořte si
svou vlastní
knihovničku**

**JEDINÉ
NOVINY
PRO PIONÝRY**

Pionýrské noviny

Říkalo se jim také „Pionýrky“ a nad jejich stránkami se často rozvíjely různé debaty, počínající náplní přes jejich důležitost až po samotnou oprávněnost existence. Při tvorbě a prvopočáteční přípravě byl využit příklad sovětské Pionýrské pravdy (Пионерская Правда), rovněž určené pro děti. Vycházet začaly v roce 1951 jednou týdně v periodicitě školního roku, ale už ve 2. ročníku (1952/1953) bylo rozhodnuto o přechodu na formát klasického kalendářního roku. Proto měl tento ročník místo obvyklých dvaapadesáti dalších 16 čísel navíc, aby došel do konce roku 1953. Tiskový formát měly PN velikosti běžných novin ve formě dvoulistu. Tuto podobu si noviny zachovaly až do svého posledního ročníku, nepočítáme-li několik dvojčísel, která většinou vycházela v létě a před Silvestrem. Nejednalo se ovšem o pravidelné vydávání, spíš příležitostné, které mělo v některých případech dohnat ztrátu při pozdě vydaném čísle.

První až desátý ročník vycházely PN vždy ve čtvrtek; zmíněný jubilejní ročník si děti mohly koupovat v pátek. Ovšem už 38. číslo se objevilo na stáncích v úterý, a v tento den pak byly PN k dostání po dalších šest ročníků. V záhlaví titulní strany bylo uváděno, kolik čísel od počátku existence titulu už vyšlo, ale v čísle 30 (ročník 8), po dosažení hranice 500. exempláře Pionýrských novin, se od této praxe upustilo. V roce 1963 z důvodu opětovného přechodu na periodicitu školního roku vyšlo od ledna do srpna pouze 35 čísel. Největší změna nastala v 15. ročníku (1965/1966), kdy noviny začaly vycházet dvakrát týdně. Lichá páteční čísla se tiskla v Našem vojsku (zdejší tiskové možnosti neumožňovaly vydávat plnobarevnou první a čtvrtou stránku a nezvládaly některé další technické možnosti, proto například celobarevné komiksy vycházely pouze v sudých číslech), výtisky úterní, barevnější a vydávané v poněkud menším formátu, expedovala tradiční Svoboda, smíchovská tiskárenská pobočka Mladé fronty. Problémy spočívaly zejména v tom, že Naše vojsko často dávalo přednost jiným, „strategičtějším“ titulům, a PN tak bývaly takřka pravidelně zpoždovány. Došlo to dokonce tak daleko, že v 16. ročníku se neudržitelná situace musela od 80. čísla

řešit bez výjimky formou dvojčísel, připravovaných pouze ve Svobodě. Od následujícího ročníku, také pod vlivem personálních změn v redakci, se od stávajícího modelu upustilo a přešlo zpět na týdenní periodicitu, ovšem v rozšířeném rozsahu osmi stran, a prodejním dnem se po sedmi letech stal opět čtvrtek. Po 34. čísle bylo oznámeno, že noviny ve své klasické podobě skončí – kalendář ukazoval 25. duben 1968. Kreslíř Jan Kristofori, který s PN v té době spolupracoval, dokonce nakreslil u této příležitosti upoutávkový strip, oznamující čtenářům, že od následujícího týdne už je bude čekat časopis Sedmička.

Prvním „šéfem“ PN byl Alois Poledňák (1922–1984). Vzhledem ke své další politické práci (v době vedení novin byl tajemníkem ÚV ČSM) začal postupně předávat funkci Oldřichu Kryštofkoovi (1922–1985). Ten se poprvé objevil jako odpovědný redaktor v čísle 45 (ročník 5), ale v dalších vydáních už jeho jméno

chybělo. Až do desátého čísla ročníku 6 bylo v tiráži uvedeno pouze *Připravuje redakční rada*, teprve pak coby hlavní redaktor znovu figuroval Kryštofek – a setrval zde pět let. Potom ho na tomto postu nahradil Josef Mašín (ani toto jméno nebylo čtenářům neznámé, mohli si ho přečíst od č. 46/r. 10 v kolonce „zástupce vedoucího redaktora“), aby počínaje číslem 12 (ročník 11) převzal nad Pionýrskými novinami definitivně žezlo. Jeho odchod, jak vzpomíná fotograf Miroslav Martinovský, proběhl za poněkud dramatických okolností. Na začátku posledního ročníku se sešla redakce prakticky v konspiračním složení a prostředí; rozhodla se Mašina zbavit funkce. Vzhledem k politickému tání toto „vnitronovinové sesazení“ prošlo, ale než se našla náhrada, byly PN sedm čísel bez „velitele“. V té době je de facto vedl za přispění dalších členů redakce známý spisovatel povídek a knih pro mládež Stanislav Rudolf (1932–2022), v tiráži od č. 49/r. 16 vedený jako zástupce vedoucího redaktora. Nakonec v osmém čísle posledního ročníku našli čtenáři vedle Rudolfova jména poznámku *Řídí Jan Ryska*. Další autor knih pro děti a mládež Jan Ryska (1916–1983) byl i tím, kdo dovedl PN k jejich finální proměně.

Ta ovšem zdaleka nebyla jednoduchá, v posledních čtyřech číslech (31–34) redakce na titulních stranách vedla otevřenou „debatu“, zda provést změnu z novin na časopis, a opět podle autentických vzpomínek dokonce několikrát stály na schodech redakce zástupci čtenářů dožadujících se, aby jim redakce jejich „Pionýrky“ nebrala. S odstupem času se tato přání zdají být nelogická, vždyť obyčejné noviny měl nahradit časopis mající mnohem lepší možnosti. Jenže lze si to vysvětlit i tak, že děti měly větší dojem důležitosti, že mají – podobně jako dospělí – své noviny, a nechtěly se jich vzdát. Rozhodl však názor většiny. Probíhala debata o novém názvu,

který podle slov redakce vzešel z půldruhé stovky návrhů. V posledním čísle byla věnována titulní strana upoutávce na časopis, který převzal veškeré aktivity končího periodika, včetně předplatného.

◀ Také v Pionýrských novinách najdeme rarity, které působí úsměvně, ale kdo ví, jaký měly dopad v tehdejší době. V šestém ročníku byla po smrti prezidenta Antonína Zápotockého čísla 46 a 47 koncipována jako smuteční. Nepozorností sazečů však bylo číslo 48 označeno také jako „sedmačtyřicítka“.

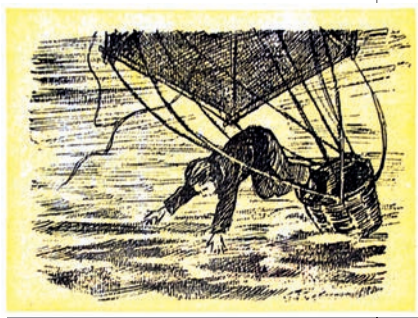
Pionýrské noviny

Zpočátku byly noviny dvoubarevné, jako doplňková barva se volily různé varianty – oranžová, modrá, zelená, postupně se experimentovalo i s přidáváním dalších barev. Od 36. čísla třetího ročníku (vyšlo 2. září 1954) byly první a čtvrtá strana celobarevné, vnitřní pak dvoubarevné. Obsahová náplň Pionýrských novin se samozřejmě vyvíjela, ale ve většině případů naplňovala atributy dětského periodika. Byly zde krátké povídky, drobné návody, ukázky techniky, vědy, filatelie, sport, kultura, prostor samozřejmě dostávala tvorba čtenářů... Stránkami proplouvala redakční postavička **Vševídlka**, která uváděla různé reportáže, postřehy a připomínky. Dlouhodobou rubrikou byla **Jiskra**, příloha pro vedoucí jisker (dětská kategorie před pionýrem), dále zde byla snaha vytvořit po vzoru dalších periodik jednu z variant zájmových skupin dětí zvaných **POK** (Party Opravdových Kamarádů). Jejich činností se zabýval redaktor Karel Krtička, jenž měl na starosti i další pravidelnou rubriku PN zvanou **Kormidlo**. Redakce se také pokoušela o různá zatraktivnění, vycházely například vystřižovací knihovničky na pokračování, stolní hry, seriál *Poznáváme fyziku* či soubor *Malých detektivek* (děti měly ukázat svůj postřeh a zjistit pachatele, resp. splnit daný úkol). Pro seriály na pokračování ve vystřižovací formě (název Knihovnička Pionýrských novin se neuchytil) byl v premiéře vybrán Vernův příběh *Dva roky prázdnin* (ročník 5), upravený do formy divadelní hry, dále se tu objevil Arkadij Gajdar – *Daleké kraje* (ročník 7) nebo známý autor Svatopluk Hrnčíř – *Případ skončil v pátek* (rovněž 7. ročník). Příběhy na pokračování poté prošly zásadní změnou, byly uváděny přímo v novinách bez možnosti si je vystříhat a skládat do malých knížek (mj. S. Hrnčíř – *Raketa plná pomerančů*, J. Ryska – *Táto, sežeň štěně!*, S. Rudolf – *Ententýny* a další). Pionýrské noviny si do jisté doby zachovávaly svou aktuálnost, která byla pro časopisy stále ještě určitým handicapem.

Jako u ostatních novin té doby se cena pohybovala v haléřích; čtyřstránkové noviny se prodávaly za 30 haléřů, dvojčísla a rozšířená vydání za 60 haléřů.

▼ Upravený román Julese Verna **Dva roky prázdnin** ilustroval Jiří Kalousek.

Knihovnička Pionýrských novin

ARKADIJ GAJDAR
Daleké kraje

vydala Anna Hrdáková • Ilustroval Ota Gernus

SVATOPLUK HRNČIŘ

**Případ
skončil v pátek**

KNÍHOVNIČKA PIONÝRSKÝCH NOVIN

KNÍŽNICE PIONÝRSKÉHO AKTIVU

Knihovničky Pionýrských novin se postupem času z formátu určeného k vystřížení přesunuly v podobě zvláštních sloupců dovnitř vydání. Sešitek **Po celý rok družným krokem** byl vydán jako zvláštní příloha uprostřed novin.

Pro statistiky také uvádíme, že v letech 1951–1953 nesl titul kompletní název *Pionýrské noviny*, týdeník Československého svazu mládeže, poté došlo k drobné upravě na *Pionýrské noviny*, týdeník Ústředního výboru Československého svazu mládeže (1954–1963), aby v posledním období bylo v hlavičce periodika uvedeno *Pionýrské noviny, orgán Ústředního výboru ČSM a Ústřední rady PO ČSM* (1964–1968). A když jsme u těch statistik – kdybychom sečetli všechny výtisky „Pionýrek“, dostaneme se na číslo 945. Někomu tento počet nemusí korespondovat s daty jednotlivých vydání, ale jde o skutečně fyzicky vytištěné noviny – „Pionýrky“ pro své čtenáře totiž připravily celkem 23 dvojčísel.

Za dobu své existence sídlily dětské noviny pouze na dvou místech – od zahájení činnosti do února 1958 fungovala redakce ve Štěpánské ulici v pasáži Lucerna, poté se přemístila do Panské, kde přebývaly redakce dalších periodik Mladé fronty. Hledači skrytých významů možná zajásají nad faktem, že první číslo, vydané s novou adresou, mělo v hlavičce hned dvě sedmičky – bylo to sedmé číslo sedmého ročníku.

Postupem času a pod vlivem měnícího se politického klimatu slábla prokazatelná angažovanost periodika; Pionýrské noviny se samozřejmě nevyhnuly invazi filmových hrdinů Vinnetoua a Old Shatterhanda, v posledních ročnících přibývalo i více témat s pionýry zcela nesouvisejících, především právě komiksová tvorba, kterou z podstatné části obstarávali domácí autoři. V uvolněné době závěru 60. let se podařilo navázat obchodní kontakty se zahraničními společnostmi a agenturami i na západ od Ašského výběžku – výsledkem byly uzavřené smlouvy na publikování kreslených seriálů a díky tomu se na stránkách „Pionýrek“ objevily komiksy z americké proveniencce. V té době však ještě nikdo netušil nic o brzkém zániku novin, proto díky dohodnutým kontraktům byla většina nasmlouvaných komiksů převedena pod hlavičku následnické Sedmičky.

Na závěrečných vydáních novin je vidět snaha tvořit atraktivnější titul. Zcela vpravo je upoutávka na nové periodikum Sedmička, která byla otištěna ve 34. čísle sedmnáctého ročníku. Šlo o vůbec poslední vydání novin.

Váša Nosánek

Jestliže měly Pionýrské noviny jako svého maskota chlapce **Vševídlka**, Václav neboli **Váša Nosánek** byl první „domácí“ komiksovou figurkou, která prožívala na stránkách listu větší počet příhod. Do té doby zde byly uváděny většinou tematicky nesouvisející stripy, které měly spíš výchovný charakter a poukazovaly na nedostatky, kterých by se děti měly vyvarovat.

Nosánek byl zprvu bezprizorní postavičkou, která měla vyplnit dětem tradiční okurkové období o prázdninách. Proto vycházely náměty nejprve od šéfredaktora novin Poledňáka nebo redaktora Procházky, až nezbedného chlapce dostal „na povel“ Arnošt Černík (1926–1970). Tento publicista byl i dobře známým horolezcem, bohužel ho jeho vášeň stála život. Jako člen československé expedice na Huascarán, čtvrtou nejvyšší horu jihoamerického kontinentu, zahynul poslední květnový den roku 1970 pod lavinou strženou z vrcholu Huascaránu masivním zemětřesením.

Pojďme tedy k postavě Váši Nosánka, který je obyčejným klukem, ovšem nadmíru chlubitvým. Procházka hned v prvním pokračování varoval čtenáře, aby nedopadli jako řečníci, ale skutky nečiníci Váša. První devítidílná řada měla souhrnný název **Prázdninová dobrodružství Váši Nosánka**; šlo o logo + pět obrázků seřazených v červeně podbarveném boxu do dvouřádkového formátu. Každý obrázek příhod, dějově na sebe nenavazujících, byl doplněn čtyřverším. Nosánkovi se dokonce dostalo té cti, že od svého prvního vstupu na plochu Pionýrských novin v čísle 26 dlel na titulní straně. Od čísla 33 se pak přestěhoval na opačný konec novin. Všechny epizody byly označené římskými číslicemi a měly své vlastní názvy. Poslední příběh, uzavírající prázdniny a symbolicky nazvaný **Vaškův návrat**, pak představuje Nosánka v jeho typické podobě – všem kamarádům nasliboval, co všechno jim z prázdnin přiveze, a nakonec z toho nic nebylo.

Po „prázdninové řadě“ následovalo sedm dalších, opět nijak dějově neprovázaných minipříběhů, tentokrát bez souhrnného názvu. Nosánek opět vystupuje v chlubitvém a hypochondrickém duchu, až ostatním dojde trpělivost, vezmou si nad Vášou patronát (**Nosánek a družina: nácvik právě začíná**) a slavně ho připraví na právě chystanou spartakiádu. Tyto díly už byly ztvárněny ve formě podvalového stripu o čtyřech obrázcích, nebyly číslované, neměly jednotící název ani úvodní logo. První dva příběhy vyšly v číslech 37 a 38, další pak už pouze v lichých vydáních. Tato řada vystřídalala všechny možné barevné formy, od černobílého provedení přes modrý duotón až po celobarevnou verzi.

Nosánkovy příběhy nebyly nikdy reprízovány.

◀ Postava, která pro pionýry měla představovat odstrašující příklad – Váša Nosánek.

Váša Nosánek

Počet epizod:

15 (11x černobílá, 2x duotón, 3x celobarevná)

Autoři:

Mirek Procházka, Alois Poledňák, Arnošt Černík (scénář) – Miloš Nesvadba (kresba)

Formát a umístění:

dvouřádkový box (1–9), podvalový strip – titulní a 4. strana

První vydání:

3. ročník (1954)

PRAŽDNINOVÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Váši Nosánka
III.

NOSÁNEK
na noční
hlídce

Napsal ALOIS POLEDNÁK
Kreslil MILOŠ NESVADBA

PRAŽDNINOVÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Váši Nosánka
IV.

STOPAŘSKÉ
dobrodružství

Napsal A. ČERNÍK
Kreslil MILOŠ NESVADBA

PRAŽDNINOVÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Váši Nosánka
V.

VAŠEK
na houbách

Napsal A. ČERNÍK
Kreslil MILOŠ NESVADBA

Rozhodl se Vašek včera,
na houby že půjde dnes.
Vybírá prý do večera
dokonč...

► První část příhod
Váši Nosánka měla
výsadní umístění na
titulní straně, teprve
poslední tři díly se
přesunuly na konec
novin. Zajímavé je,
že se titulní logo
číslo od čísla
drobně lišilo.

PRAŽDNINOVÁ DOBRODRUŽSTVÍ

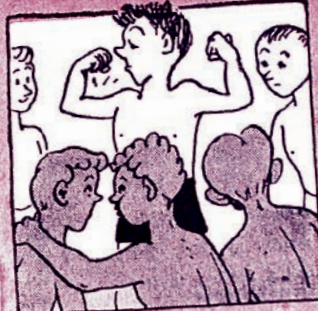
Váši Nosánka
II.

NOSÁNEK
u vody.

A. Poledňák — M. Procházka
Kreslil MILOŠ NESVADBA

Na cesty ledy Vašek nesl —
šel se aspoň k rybníku
vzít.

„U vody moje svaly pevně,
v ní se vždy cítím jako král.
Kdybych chtěl, mohl bych snadno přeplaval.“

Umíte šipku? Sotva! Jinou
vám ale dneska předvést chci.
Udělám lehkou nad hladinou
přemetů skvělých trojici.

Napsal ARNOST ČERNÍK

Váša novým spolužákům
vychloubá se tajemně:
„Nevěřili byste zrakům,
co já umím! Znáte mě?”

Na dvoře mám ve dřevníku
laboratoř k bádání,
o prvcích a jejich vzniku
bez oddechu bádám v ní.

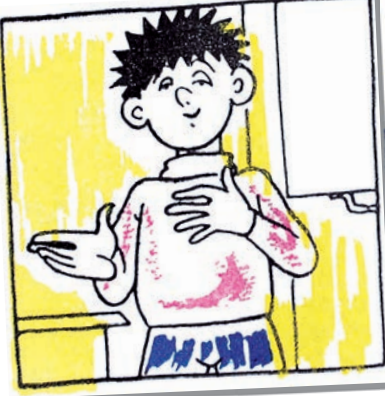
Tam já jádra atomová
na kousičky rozbíjím,
atom už se ke mně chová,
jako by byl sluhou mým.

Objevil jsem novou látku,
„nosánekollit“ nazvu ji.
Chemii dám d...
vůně...

Nosánek, náš dobrý známý, z chemie byl vyvolaný

◀ ▶ Stripové provedení
Nosánekových příhod už
nemělo jednotící titul,
šlo o jakousi hrst situací,
ve kterých si Váša neví
rady. Grafické provedení
příhod bylo rozličné,
Váša se dočkal všech
barevných provedení.

Spartakus

Postava otroka a později gladiátora Spartaka (103–71 př. n. l.) je i po staletích obestřena určitým tajemstvím, přestože existuje velké množství odborných knih i publikací z oblasti beletrie. Mezi nejlepší se řadí dvoudílný *Spartakus* (*Před námi boj*, 1950; *Smrtí boj nekončí*, 1957) české autorky Jarmily Loukotkové. Na filmovém poli ztvárnil postavu vůdce vzpoury otroků nezapomenutelný Kirk Douglas pod vedením Stanleyho Kubricka v roce 1960.

Publicista Arnošt Černík navrhl redakci Pionýrských novin komiksovou verzi *Spartaka* pro prázdninová čísla, kdy kvůli odlivu dětí mimo velká města zájem o list poněkud klesal. „Chtěl bych vytvořit nejen napínavý, ale i poučný příběh, protože dějiny jsou velice zajímavé,“ vysvětlil v jednom z rozhovorů důvody vzniku seriálu Černík. Napsal také krátký článek o připravovaném komiksu, který se v „Pionýrkách“ objevil poprvé v čísle 21 (ročník 4). Samotný příběh začíná prodejem Spartaka bohatci Appianovi, který jej umístí do gladiátorské školy Lentia Batiata. Když má být vycvičený Spartakus poslán na hry do Říma, podaří se mu s několika druhy přemoci strážce a s dalšími otroky se skryjí na Vesuvu. Claudius Glabrus, vyslaný v čele třítisícového vojska vstříc rebelům, je překvapen Spartakovou armádou, která sestoupí údajně neschůdnou stranou hory po žebřících z větví vinné révy. Po porážce dalšího vojska vedeného praetorem Veriniem dojde mezi Spartakovými veliteli k názorovým rozepřím, kvůli nimž se jednotná armáda rozdělí. Spartakus nejdřív zamíří k Alpám, poté se obrací zpět ve snaze dostat se na Sicílii. Zradí ho však piráti, mající ho na ostrov dopravit, a bouře zničí připravené vory. Otroci ještě naposledy prorazí obklíčení a chtějí dobýt přístav Brindisium (dnešní Brindisi), ale římstí vojevůdci Lucullus, Pompeius a Crassus spojenými silami Spartokovu armádu přemohou. Dodnes není s jistotou potvrzeno, zda Spartakus v poslední bitvě skutečně zahynul, protože jeho tělo nebylo nalezeno.

Příběh začal vycházet ve formě podvalu s černobílými obrázky na poslední straně novin. Epizody byly označeny římskými číslicemi a kromě jediné výjimky (pokračování VIII.) byly složeny ze čtyř obrázků. Pod nimi byl vysázen dodatkový text plnící funkci popisků. Od šestého pokračování byly ilustrace vyvedeny v modré barvě, od 12. dílu došlo ke změně formátu – seriál

pokračoval jako sloupec zabírající třetinu stránky. Důvodem změny byla snaha ulehčit čtenářům orientaci v textech, které byly nyní uvedeny přímo pod obrázky. V 26. čísle Pionýrských novin seriál nebyl otištěn, kompletní vydání bylo věnováno československé spartakiádě.

Komiks v této podobě nebyl nikdy reprízován.

◀ Spartakus, otrok a gladiátor, jehož existence má ještě plno bílých míst.

Spartakus

Počet epizod:

18 (5 černobílých, 13 dvoubarevných)

Autoři:

Arnošt Černík (scénář) – Zdeněk Kleindienst (kresba)

Formát a umístění:

podvalový strip (11 dílů) a sloupek na výšku (7 dílů) – vždy poslední strana

První vydání:

4. ročník (1955)

SPARTAKUS

▼ Jednoho z nejslavnějších Spartaků hrál Kirk Douglas.

◀ ▼ Zdeněk Kleindienst se řadí mezi uznávané české malíře. Jeho neotřelý styl vnesl do **Spartaka** nový prvek. Nejednou padlo i srovnávání s tvorbou Theodora Pištěka. Při té příležitosti se často vzpomíná například na **Arénu**.

▼ ► V podvalovém formátu vycházel seriál do 11. pokračování, potom se přešlo na jednosloupkové provedení. Epizody byly umístěny u hřbetu novin na poslední straně.

◀ Jediná atypická kresba vyšla v pokračování VIII. V epizodě zabírala rozměr vymezený dvěma běžnými obrázky.

SPARTAKUS

XV. Text Arnošt ČERNÍK
Kresby Z. KLEINDIENST

Spartakovcům nestojí nyní již nic v cestě k pokoření samotného Říma. Požárem postavení je zachváčena celá Itálie. Spartakus však netouží po moci ani po slávě. Jeho záměr je od počátku jasný: dopravit všechny otroky do bezpečí a zajistit jim pokojný odchod domů. V Římě s úžasem sledují zprávy o pohybech otrokčích armád: „Spartakus míjí Řím a táhne na jih!“

Unavené armády nalézají zasloužený odpočinek na březích Brutijského poloostrova v jižní Itálii.

SPARTAKUS

KRESLIL ZDENEK KLEINDIENST

III.

● Ještě před nedávnem svobodní lidé jsou dnes cvičeni v technice zápasů muže proti muži, učí se promyšleně zabít jeden druhého. Nesvítí v Římě slunce pro každého stejně. ● Zelezná kázeň s přísnými tresty činí z lidí poddajné stroje. Každý pohyb se děje pouze na povel zkušených dohlížitelů. Gladiátoři nesmějí mezi sebou hovořit, jejich vzájemný poměr se řídí heslem: „Nehledej mezi gladiátory přátele, gladiátore!“ ● Zatím v letní vile nedaleko Říma hýří a baví se bohatá římská společnost. Hovor se stočil na otroky: ● Otroek je méně než dobrý kůň. Je pouhou věcí, nástrojem, který mluví. Otroek musí buď pracovat, anebo spát. Nic jiného poznat nesmí. ●

(Pokračování.)

Slávek, Eliška a Strakoš

Pionýrské noviny měly vedle svých už zavedených postavček tendenci vytvořit ještě další figurky, s nimiž by se mohli čtenáři ztotožnit a přijmout je za vlastní. Proto redakce uvedla na svých stránkách bezejmenného kluka, děvče a psa se žádostí, aby je děti „adoptovaly“ tím, že jim vymyslí jména. Tato upoutávka se objevila na stránkách „Pionýrek“ dvakrát, v 8. čísle pátého ročníku pak mohly nové postavy slavnostně oznámit, že „z velkého množství dopisů nám vyplynula jména **Slávek, Eliška a Strakoš**“.

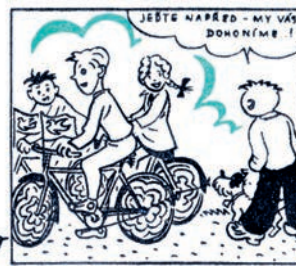
Hodnotit tento komiks je velice obtížné. Pokud se probereme zažloutlými stránkami dětských novin, velice brzy pochopíme, že příhody trojice jsou ukázkou neustálé improvizace a snahy zachránit bortící se stavbu. Vůbec to neznamená, že by šlo o práci odbytou, nebo dokonce špatnou. Bohužel vždy, když se zdálo, že se ustálí nějaká koncepce a příběhy dostanou určitý řád, krátce nato se vše sesypalo jako domeček z karet. Sympaticky zvolená záhlaví brala za své, mizela čísla jednotlivých epizod, měnily se formáty, seriál putoval po různých stránkách časopisu. Bylo by to přínosné, kdyby v tom všem byla nějaká dlouhodobější koncepce, leč tady se nedá říci nic jiného, než že pionýrství „maskoti“ zřejmě přicházeli při tvorbě novin na řadu až jako poslední, museli se vtěsňovat do prostor, které zrovna vybyly (podobných případů bylo více, i v jiných periodikách), střídaly se verze celobarevné a černobílé, slibně se rozvíjející několikadílná pokračování bývala překotně ukončována. Hodně k tomu napomohl i fakt, že se na scénářích podílelo minimálně deset lidí. To na jednu stranu může budit zdání, že příhody byly pestřejší a nápaditější, jedním dechem je ale třeba také přiznat, že Slávek, Eliška a Strakoš tím zůstali vlastně anonymní, chovající se každou chvíli jinak. Navíc nikdo netrval na tom, aby v každé epizodě museli být nutně všichni tři hlavní protagonisté, a tak jsou příběhy postupně zaplavovány spoustou dalších postav, čímž se v situaci obtížně orientuje i ten, kdo sledoval dění od samého začátku. Vzhledem k tomu, že Pionýrské noviny nebyly klasickým časopisem, který by si někdo schovával, je jasné, že provázanost s minulostí tu ani být nemohla. Vlastně až na jeden jediný případ neprožili Slávek s Eliškou a Strakošem nějaký velký, dramaticky zpracovanější příběh.

Nelze ovšem tvrdit, že mnoho epizod nebylo vtipných, glosujících danou dobu či reagujících

na události právě probíhající. Někdy autoři zvolili v podstatě několikaobrázkový vtip bez jediné bubliny, jindy mají příběhy poučný charakter (jako v případě Váši Nosánka) nebo se blíží až detektivním příběhům. Děj epizod byl většinou velice jednoduchý, protože se musel odehrát právě na pěti až osmi obrázcích.

◀ Dvakrát, v číslech 6 a 7 (ročník 5), byli čtenáři Pionýrských novin vyzváni, aby nezapomněli poslat své návrhy na jména nové dětské dvojice se psem.

► Trojice se často zapojovala i do oslav, které však nutně nemusely být jen politické. Tradiční Závod míru, cyklistický závod mezi Varšavou, Berlínem a Prahou, byl na stránkách Pionyrských novin koncipován do méně obvyklého třířádkového uspořádání obrázků.

**PŘÍHODY
SLÁVKOVY
DRUŽINY**
NÁMET: JIRÍ BEDNAR
KRESLÍ: J. BRYCHTA

NOVOROČNÍ PŘÁNÍ

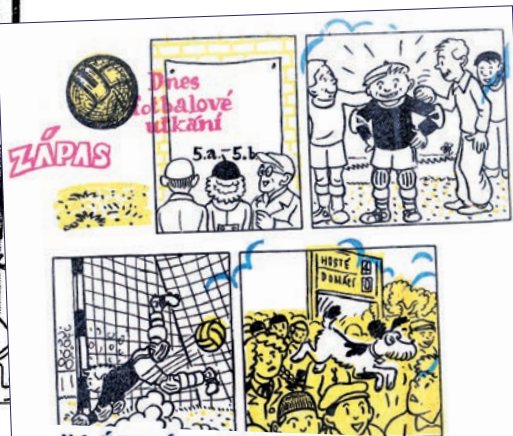
O vřelých prázdninách se družina nasešla. Slávek, Eliška a Strakoš jeli ke strýčkovi na venčí. Dlouho už u něho nebyli a tak se velmi těšili. Prohlédli si zemědělské družstvo, všechno chtěli vidět, všechno je zajímalo. A protože mají tetičku a strýčka rádi, přemýšleli, jak by je překvapili, a by jim udělali radost.

► Příhody trojice nebyly barevně jednotné a podobné to bylo i s grafickou úpravou. V některých případech dodatečně dotvářené části obrázků viditelně „ujely“ (epizoda Zápas).

► Poměrně malé množství příběhů bylo rozloženo do tří nebo více pokračování (s výjimkou příhod *Na daleké cestě*). V jedné z vícedílných epizod se dětem podařilo zachránit družstevní obilí.

NA ÚTERÝ
KRESLIL JAN BRYCHTA
**PŘÍHODY
SLÁVKOVY
DRUŽINY**

► Ani hlavní hrdinové seriálu neměli předplacené místo v každé epizodě. Jejich „noví přátelé“ se přes výraznou upoutávku v příbězích opravdu jen mihli.

Slávek, Eliška a Strakoš

Padla tu zmínka o několikadílňém příběhu – pod jménem *Na daleké cestě* začal vycházet v 25. čísle pátého ročníku a čtenáři ho mohli číst až do konce roku. Kapitán Kalousek, strýc naší dvojice (v komiksu je dokonce napsáno trojice, ovšem že by měl i Strakoš strýce?), vyrazí na další ze svých plaveb, a protože nechce naši trojku vzít s sebou, schovají se děti se psem do koše a dostanou se na palubu lodi jako černí pasažéři. Záhy se „nechají“ objevit a prožívají další drobné příhody. V nejmenovaném přístavu (Káhira?) Slávek usne na velbloudu a policie ho musí hledat v poušti. Po Singapuru loď zakotví na týden v Kantonu, kde se děti se seznamují s čínským hochem Liangem. Jejich výlet na loďce zkomplikuje tajfun, takže nyní už čtveřice má možnost si vyzkoušet pocity Robinsonů. Nakonec se ukáže, že byli v zoologické rezervaci a muži, které považovali za piráty, byli jen filmaři. Protože strýc mezitím musel s lodí z Kantonu odplout, Slávka, Elišku a Strakoše dopraví do Melbourne Kalouskův přítel, sovětský kapitán. Po menších zmatcích na kanadském stadionu odveze trojici do Moskvy posádka letadla Aeroflotu – odtud je to do Prahy jen skok. Ovšem o tom se čtenáři dozvědí až z malého boxu v 1. čísle následujícího ročníku.

Ani tenhle ucelený příběh o 27 pokračováních nevybočuje ze zvyklostí zmíněných na předělových rádcích. Bez výjimky barevné epizody jsou číslovány pouze do osmého dílu, od 15. pokračování přibývá grafický prvek ve formě rámečku. Neměnný je jen formát zabírající čtvrtinu strany.

Komiksy byly využívány i k oslavě oficiálních svátků či akcí, mezi nimiž můžeme zmínit Závod míru nebo připomínku Říjnové revoluce. Náměty však povážlivě řídly, proto byli v sedmém ročníku (číslo 15) osloveni čtenáři, zda by nechtěli příhody Slávka & spol. vymýšlet. To už se v souhrnném názvu (tedy pokud je vůbec uveden) objevuje pouze jméno Slávka a jeho družiny. Nerozvinuly se ani nově avizované postavy, více prostoru dostali jen Ludvík a Řeřicha.

Pokud bychom tedy celý tento rozhodně zajímavý, ale bohužel značně nevyvážený počin shrnuli, komiks s příhodami čtenáři pojmenované trojice vystřídal hned několik formátů, od podvalového dvouřádkového stripu přes šestinu a čtvrtinu strany až k atypickému třířádkovému členění. Barevně byl seriál řešen tak, že se na černobílý základ dodělávaly barevné doplňky, což občas vedlo k jejich výraznému posunu. Epizody měly někdy vlastní název, střídaly se i souhrnné tituly. Snad jedinou neměnnou věcí od samého počátku až do konce trvání seriálu byla přítomnost kreslíře Brychty, který se občas podílel i na námětech. Redakce samozřejmě využívala postavičky i k další propagaci Pionýrských novin či jejich činnosti. Trojice představovala hry, vysvětlovala různé plánky, návody, uváděla významná výročí a přála čtenářům vše nejlepší do nového roku. S většími či menšími prodlevami se Slávek, Eliška a Strakoš objevovali v „Pionýrkách“ pět let.

Vzhledem k rozličnosti a nekoncepčnosti seriálu není překvapivé, že nebyl nikdy reprízován.

Slávek, Eliška a Strakoš

Počet epizod:

150 barevných + celostránková upoutávka

Autoři:

Lucie Jirotková, Hana Matiašová, Jiřina Lišková, František Strož,

Jan Brychta, Jiří Bednář + kolektiv redakce (náměty) – Jan Brychta (kresba),

Formát a umístění:

velikost podle potřeby (podval, ¼, ½ strany, sloupky) – vnitřní a zadní strany

První vydání:

5.–9. ročník (1956–1960)

KRESLIL JAN BRYCHTA

POKRAČOVÁNÍ PŘISTE

◀ Kdo zapálí ohniček přátelství?
Tato stolní hra zabírala v čísle 22
(ročník 6) novinovou celostranu.

**PŘÍHODY
SLÁVKOVY
DRUŽINY**

KRESLIL JAN BRYCHTA

*Časová
hra*

**NA ÚTERÝ
PŘÍHODY
SLÁVKOVY
DRUŽINY**

*Doz
nastaly
deště...*

▲ Příběh *Na daleké cestě* byl skutečným komiksem trojice „na pokračování“. Zakončení se odehrálo formou „dopisu“ až dva týdny po posledním dílu (č. 1/roč. 6).

◀ ▶ Ukázka několika záhlaví, přičemž jen černobílé provedení z ročníku 7 mělo delšího trvání.

Slávek astronautem

Námět a kresba: Jan Brychta

11

Nové příběhy Slávky, Elišky a Strakoše

Námět a text: Lucie Jirotková.

Kreslil Jan Brychta.

9

3.

Příhody Slávky, Elišky a Strakoše

Kreslil Jan Brychta

3

PŘÍHODY SLÁVKOVY DRUŽINY

STRAKOŠŮV AUTOGRAM

NÁMĚT: JIŘÍ BEJŠAR

KRESLIL JAN BRYCHTA

Dobrodružství mladých Robinsonů

Redakce Pionýrských novin si byla vědoma faktu, že o prázdninách kvůli odjezdu dětí mimo města logicky klesá prodej titulu. Někdo si vzpomněl, že před deseti lety měl slušný úspěch prázdninový komiksový seriál o *Spartakovi*, a tak padlo rozhodnutí vytvořit dobrodružný příběh, který by svým dějem zapadl do prázdninového času.

V úvodním doprovodném textu se seznámíme s partou pěti chlapců a jedné dívky, která si dala název Klub Robinsonů. Na počest svého vzniku si upraví na klubovnu jednu místnost v neďalekém polorozbořeném mlýně a jejich první společnou cestou má být průzkumná výprava na blízký malý ostrůvek, kde jsou průrvy do krápníkových jeskyní. Ty hodlá Klub Robinsonů prozkoumat, jenže sotva tenhle nápad jeho členové vysloví, přilétne z blízkého lesíka šíp s varováním, aby se nepokoušeli ostrova dosáhnout. Tajemná zpráva je podepsána jménem Thorax, a když překvapená skupina dorazí do své místnůstky ve mlýně, najde tam od záhadné bytosti další vzkaz. Krátce nato přepadne někdo neznámý dalšího z Robinsonů, Jendu-Tloušťíka, a uvězní ho do pytle. Ostatním je jasné, že je to Thoraxovo dílo, jenže pokus navést na jeho stopu vlčáka Alana, patřícího Robinsonce Janě, selže. Skupinku to však od cesty neodradí; sestaví si primitivní vor a na ostrůvku uprostřed jezírka naleznou propast, kudy chtějí sestoupit do jeskyně. Sotva se jim to s jistými obtížemi podaří, s hrůzou objeví několik kostí a pochopí, že nejspíš objevili Thoraxovo sídlo. Nakonec se jim tajemná osoba odhalí – je to Janin starší bratr. Robinsonům vysvětlí, že je chtěl odradit od živelného zkoumání podzemí, které by mohlo skončit tragicky.

Příběh začal vycházet ve 45. čísle na poslední straně novin a měl skončit s posledním číslem ročníku. Jenže autoři seriálu (v tomto případě skrytí pod značku KuKris) oponovali tím, že některé části příhod Klubu Robinsonů není možné bez zásadního ovlivnění děje zkrátit. Proto jim bylo na zvláštním zasedání redakční rady povoleno dobrodružství natáhnout. Podle dopisů, které do redakce chodily, to čtenářům ani trochu nevadilo.

První epizoda s vysvětlujícím rámečkem byla oproti ostatním podstatně vyšší, zabírala celou třetinu strany, od druhého čísla už byly epizody sníženy na čtvrtinu strany, ovšem všechny bez výjimky měly dvě řady obrázků s logem a se shrnutím předchozího děje. Každé pokračování bylo důsledně očíslováno, ale nemělo vlastní název.

Jan Kristofori (1931–2004) v roce 1969 emigroval do Norska, proto nebyl tento seriál ani jeho další komiksy z Pionýrských novin před rokem 1989 reprízovány.

◀ Ptáte se, co se skrývá za jménem Thorax? Je to vlastně skrytá reklama: tehdy stačilo podívat se na sklo v nějakém autobusu či tramvaji.

Dobrodružství mladých Robinsonů

Počet epizod:

13 celobarevných

Autoři:

Radek Kubínek (námět) – Jan Kristofori (kresba)

Formát a umístění:

podvalový strip na ¼ strany – zadní strana

První vydání:

13.–14. ročník (1964)

▼ Klub Robinsonů
je několikrát varován
záhadným Thoraxem.

▲ Příběh dýchá romantickým prostředím starého mlýna a tajemné jeskyně.

► Komiks
byl otiskován
na celkem
malé ploše,
proto mu
chybí nějaké
velké či
dominantní
obrázky.

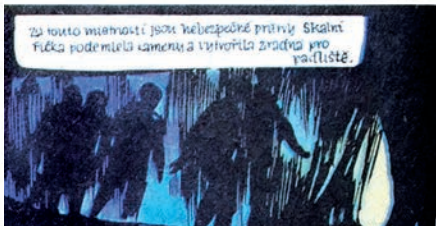
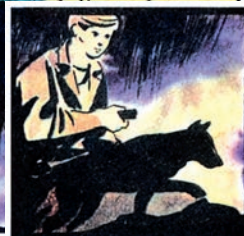

▲ Záhlaví příběhu na levé straně komiksu obsahovalo
vždy číslo epizody a krátké shrnutí předchozího děje.

◀ Robinsoni
měli potenciál
existovat déle
než v jediném
příběhu.

► Komiksy se
v jeskyních nebo
podzemí odehrávají
poměrně často.
Stačí si vzpomenout
na scénáře J. Foglara
nebo J. Weigela.

▲ Kristofori při tvorbě
příběhu pamatoval na
patřičnou dávku napětí, ale
nešel za rozumnou hranici
únosnosti. Jeho závěrečné
varování bylo inspirováno
skutečnou událostí, autor
chtěl svým příběhem děti
na podobné případy upozornit.

KONEC

Jste zatčen, doktore Sorge!

Richard Sorge (1895–1944) se řadí mezi nejznámější agenty druhé světové války, jejichž osudy jsou stále ještě předmětem dohadů. Rodák z Baku, pocházející ze smíšeného německo-ruského manželství, se stal uznávaným dopisovatelem listu Frankfurter Zeitung. Špionážní kariéra ho dovedla až do Japonska, kde se pokoušel od roku 1933 vybudovat zpravodajskou síť. Díky vlivným osobám a přátelství s mnoha významnými lidmi na německém velvyslanectví v Tokiu se mu dlouho dařilo zasílat strategicky významné zprávy velení SSSR a zároveň unikat japonské policii. Teprve po několika letech byl

Sorge odhalen a v srpnu 1941 zatčen. Svou špionážní činnost ani po tvrdých výsleších a mučení nepřiznal. V japonské věznici Sugamo byl 7. listopadu 1944 popraven, společně s ním byl oběšen i jeho blízký spolupracovník Hotsumi Ozaki. Richard Sorge byl ještě dlouho po skončení války předmětem dohadů, Japonci ho dokonce chtěli vyměnit se Sověty za svoje zajaté agenty, ale Sovětský svaz odmítl směnu s tím, že o činnosti Sorgeho nic neví. Část vzpomínkových publikací tvrdí, že sám Sorge si provedení této transakce nepřál, nechtěl být jako agent odhalen.

Komiks nás seznamuje s touto postavou na samém počátku války. Doktor Sorge využívá svých kontaktů na německém velvyslanectví a jeho zprávy pomáhají ovlivňovat válečné operace. Poté, co je díky jeho depeši úspěšně vypátrána a torpédována německá transportní loď Marianne, zintenzivní japonská policie Kempeitai úsilí při pátrání a její plukovník, mající na dopadení zatím neznámého agenta značný osobní zájem, zkusí připravit past. Přes neúspěch a velkou nespokojenost ze strany japonské generality dostane důstojník ještě poslední šanci a díky faktu, že Sorge musí odeslat do SSSR neodkladnou zprávu absolutní priority, se mu podaří agenta zatknout.

Seriál, který nakreslil redakční grafik Pionýrských novin, začal vycházet v 9. čísle podle scénáře Josefa Týče, pozdějšího šéfredaktora Sedmičky pionýrů. S výjimkou prvního pokračování byly všechny epizody číslované, opatřené pod titulním názvem komiksu vždy krátkým shrnutím děje. Příběh měl formu dvouřádkového podvalu umístěného na poslední, tedy čtvrté stránce novin. Pro větší spád děje byly často mezi jednotlivé obrázky vkládány textové boxy.

Richard Sorge přitahoval nejednoho autora, stačí vzpomenout knihu *Tajemný dr. Sorge* autora Jurije Michajloviče Korolkova (Человек, для которого не было тайн, 1966) nebo film *Kdo jste, doktore Sorge?* (Qui êtes-vous, Monsieur Sorge?, 1961), natočený v německo-francouzské koprodukcii pod režijním dohledem Yvese Ciampiho.

Seriál nebyl nikdy reprízován.

Jste zatčen, doktore Sorge!

Počet epizod:

25 celobarevných

Autoři:

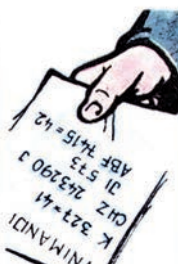
Josef Týč (scénář) – Otakar Čemus (kresba)

Formát a umístění:

podvalový strip – zadní strana

První vydání:

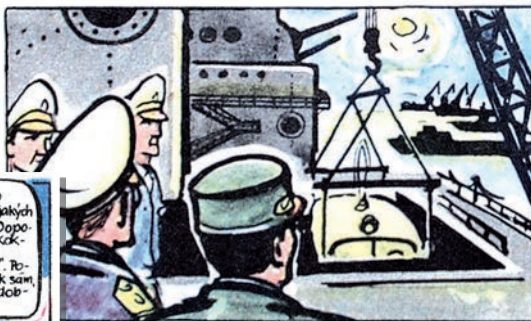
14. ročník (1964–1965)

◀ Japoncům se dlouho nedaří zaměřit špiónážní signál na svém území.

▼ Německá válečná loď přiváží spojencům Osy moderní vůz se zaměřovacími zařízeními.

▼ Doktor Richard Sorge, jedna z nejtajemnějších postav druhé světové války.

▼ Sorge se svým pomocníkem Hotsumem Ozakim riskuje při posledním úkolu života.

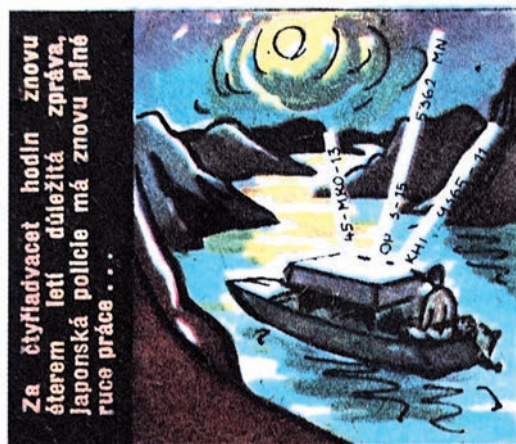
Společně slávy dne... Stihněte vojáky
ty dne... Stihněte vojáky z Dálkého východu
přechodu. Japonští napadnou Spojené státy
vojáky z Dálkého vých.

◀ Děj je prošípován akčními sekvencemi a dramatickými situacemi, ale neztrácí spád ani v konverzačních rovinách.

► Děj v některých pokračováních posouvají textové boxy. S výjimkou dílů 15 a 16 byli na všech epizodách uvedeni oba autoři seriálu.

Noc nezná soucit

Podobně jako *Jste zatčen, doktore Sorge!* je i komiks *Noc nezná soucit* volně inspirován skutečností. Autor literatury faktu a historik Roman Cílek (*1937), tvůrce několika desítek odborných publikací, v něm použil jako výchozí předlohu osudy Marie Sedláčkové (1923–1945), která se prakticky od počátku druhé světové války zapojila do protifašistického odboje a spolupracovala s několika partyzánskými oddíly v Čechách i na Moravě. Kvůli zradě Jana Dvořáka byla v březnu 1945 zatčena gestapem a zařazena do transportu smrti KL3, na který čekala v koncentračním táboře Mauthausen plynová komora. V dubnu 1945 se tak naplnil osud dvaadvacetileté ženy, která používala také pseudonymy Manka či Pavla.

„Noc nezná soucit“ je heslo. Když je udána odbojářská skupina, zdaří se uniknout jen jejímu vedoucímu Richardovi. Díky uvedenému heslu najde zraněný muž azyl mezi lidmi na lesní samotě. Potkává zde šestnáctiletou Věru Maškovou, která se uvolí zjistit příčiny odhalení Richardovy skupiny. Krátce nato gestapo na základě dalšího udání zatkne a posléze popraví celou Věřinu rodinu; dívka a Richard uniknou jen díky tomu, že míří k místnímu partyzánskému oddílu. Věra se po tragédii rozhodne zůstat v jeho řadách – doručuje na ohrožená místa zprávy, asistuje při seskoku sovětských parašutistů nebo při likvidaci železničního mostu, po němž jede německý transport vojenské techniky. Jednou z posledních akcí je i odhalení udavače, který vyzradil gestapu Richarda a jeho druhy. Věřin život končí při přestřelce s německými vojáky ve skalní roklí.

Cílek oproti skutečnosti hodně věci pozměnil, ať je to jméno hlavní postavy, věk nebo i prostředí, ve kterém Věra působila. Sám přiznává, že mu šlo spíš o to, připomenout hrdinství některých pozapomenutých lidí. Proto je také příběh rámován snahou pionýrů objevit co nejvíc informací o osudu statečné dívky – v závěru zvolí její jméno do názvu oddílu.

Samotný komiks zabírá bez výjimky čtvrtinový podval zadní, čtvrté strany novin, je rozvržen do dvou řad obrázků, jeho epizody zejména v druhé části seriálu mají spíše atribut jednotlivých příběhů. Děj často posouvají vpřed textové boxy v negativní úpravě a pootočené o 90°. Výtvarník Herel, který v Pionýrských novinách ilustroval povídky, nepravidelně střídal klasické obdélníky s kruhovými obrázky. Seriál byl zvláštní i tím, že posledním pokračováním přesáhl do následujícího rozšířeného ročníku. Komiks nikdy nebyl reprízován.

Roman Cílek koncipoval Věřin příběh podle života odbojačky Marie Sedláčkové. ►

Noc nezná soucit

Počet epizod:

15 celobarevných

Autoři:

Roman Cílek (scénář) – Petr Herel (kresba)

Formát a umístění:

strip ¼ strany – poslední strana

První vydání:

14.–15. ročník (1965)

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Encyklopedie komiksu v Československu 1945 - 1989, 2. díl.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.